

Настінний розпис, як засіб формування міського середовища

Ольга Петруня, магістр, архітектор, ас. (ORCID: 0000-0003-3983-4494)

¹Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

АНОТАЦІЯ

Інструментом для передачі інформації, вираження культурних цінностей та естетичних ідеалів суспільства вважається настінний розпис. Він має культове, декоративне, культурне, символічне значення. Його сутність полягає у багатофункціональності та здатності до трансформації. Поєднання мистецтва з практичним завданням.

Ключові слова: настінний розпис, історія розвитку, мурал, мистецтво, вуличний простір.

1. ВСТУП

До одного із найстарішого виду художньої діяльності, що бере початок від наскельних малюнків до сучасного стріт-арту, належить настінний розпис. Його особливість полягає у відтворенні або створенні зображень чи орнаментів на різних типах поверхонь. Останнім часом для вираження такого виду твору, використовується термін «мурал» (від іспанського *mural* – настінний живопис). У різні історичні періоди виконував функції, пов'язані із ритуально-культовими, культурними та соціально-політичними подіями та змінами в суспільстві.

2. ЕТАПИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ НАСТІННОГО РОЗПИСУ

Проаналізуємо основні стилі античного розпису: Грецькі – мінойський, мікенський, геометричний, орієнталізуючий, чернофігурний, червонофігурний) та римський. Для перших двох стилів, було характерним використання кераміки. При геометричному стилі надається перевага використанню геометричним фігурам та орнаментам. Під впливом східних культур, з'являється орієнталізуючий стиль із рослинними та тваринними мотивами.

Чорнофігурний стиль – коли фігури створюються на червоній основі, чорним лаком із подальшим оформленням деталей за допомогою створення насічок.

Червонофігурний стиль – коли фігури створювались більш деталізовано і залишались червоними на чорному тлі [1].

Рисунок 1. Приклад настінного розпису античності

Мистецтво розпису на стаціонарній поверхні стало відомим завдяки працям художників та архітекторів: Ченніно Д'Андреа Ченніні, Діонісій Фурнаграфіот, Леон-Баттіста, Джорджіо Вазарі, Альберті та ін.

3. ЗНАЧЕННЯ НАСТІННОГО РОЗПИСУ УКРАЇНИ

Тридиція розписувати житло, за археологічним розкопкам виникла ще в IX – XII столітті. Особливістю такого настінного розпису - було створення готового малюнку, без попереднього ескізу та розподілу роботи на етапи. Використовувались фарби виключно природного походження: ягоди, сажа, пелюстки соняшника, сік вишенев, вібвар цибулі та ін. Рослинний сік змішували часто з білою перетертою глиною чи сажею, з червоною глиною або й просто поєднували різні глини. Як в'язучу речовину до саморобних барвників додавали яєчний жовток або молоко. Основні мотиви – поєднання квіткових та рослинних орнаментів, птахів та дерев. Такі орнаменти містили «дерево життя», «вазони», «солярні знаки», що символізує добробут, світобудову та життя.

Таким чином, настінний розпис в Україні - традиційне народне мистецтво для оздоблення житлових та господарчих споруд кольором. Різновидом є петриківський розпис [2].

Рисунок 2. Приклад настінного розпису України

4. СУЧАСНА КУЛЬТУРА СТРИТ-АРТУ:

Культура сучасного стріт-арту або графіті, бере початок з 1930-х років в США, Нью Йорк. Але розквіт даного

мистецтва привадає на період 1970-х років, коли з'явилися роботи таких художників, як Рене Монкада. У 1981 році у Вашингтоні відбулася виставка під назвою «вуличні роботи», де свої творіння показували місцеві художники Джон Фекнер Лі Квієонс та Фаб Файв.

Стріт-арт (англ. Street art — вуличне мистецтво). Це вид мистецтва, особливістю якого є яскраво виражений урбаністичний стиль. До основної частина стріт-арту — графіті (спрей-арт) також належать також постери (некомерційні), трафарети тощо [3].

Стріт-арт має різні напрямки та техніки.

Графіті — стилізовані написи, виконані в скляних стілах, включають персонажів.

Муралі — великі композиції на стінах будинків, що є прикрасою міста.

Інсталяції та скульптури — об'єкти встановлені в міському просторі.

Трафарети — методика типражування зображень.

Постери та стікери — наклейки або плакати, що поширюють інформацію та зображення. в публічних місцях міст — на стінах будинків, парканах, електрощитових. Особливо багато їх українських містах, як Київ, Одеса, Львів, Харків, Луцьк та Івано-Франківськ. Розміщуються в центрі міста, площах, місцях проведення фестивалів та екскурсійних маршрутах.

Відомі муралі міста Києва, розташовані по вулицях Андріївський узвіз — патріотичний мурал французького художника Жульєна Маллана, присвячений Україні. Мурал з портретом українського історика та громадського діяча Михайла Грушевського по вул. Січових Стрільців. Мурал «Лабіринт» Рустама Кубика, що увійшов до топ-10 арт-об'єктів світу по вул. Дмитрівській. Графіті «Єдність» Жульєна Маллана на електрощитовій по вул. Ольгинській та мурал «Братерство» по вул. Харківське шосе [4]. Наразі Київмурал налічує 170 видів робіт.

Рисунок 3. Приклад мистецтва стріт-арту. Мурал «Братерство» в місті Києві, Україна

5. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

Декоративне завдання, полягає: у оздобленні простору; такий розпис є прикрасою середовища; сприяє створенню візуальної привабливості; виступає як витвір

мистецтва. Формування естетичної атмосфери: гармонізує простір; створює настрій та враження; викликає емоції.

Соціальне та комунікативне завдання сприяє вираженню різних ідей та цінностей. Через даний витвір відбувається комунікація з суспільством, звертаючи увагу на гострі питання.

Історико-культурне завдання — направлене на збереження та популяризацію культурної спадщини. Що сприятиме розвитку культурної ідентичності міста, створюючи певне враження та образ, асоціації надаючи йому особливого характеру.

Політичне завдання — висловлення певної громадянської позиції.

Основою туристично-економічного завдання настінного розпису є залучення туристів. Створюючи таким чином «туристичні магніти» у вигляді відомих муралів чи стріт-артів. І, в результаті, сприяє розвитку місцевої економіки [5].

6. ВИСНОВКИ

Особливістю настінного розпису є його здатність до трансформації. З одного боку спостерігається привабливість та поєднання мистецтва з вираженим міським простором. З іншого — поєднання мистецтва з практичними завданнями, де відображені ідеї, погляди, актуальні проблеми суспільства. Сучасні муралі і настінний розпис є засобом поширення суспільно важливих ідей. Вони також підтримують культурну ідентичність та історичну пам'ять міста, збагачують його культурний простір і зміцнюють зв'язок між різними поколіннями.

Список літератури

- [1] Р. А. Шмиг, В. М. Боярчук, І. М. Добрянський, В. М. Барабаш. Настінні розписи. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури — Львів, 2010. — С. 131.
- [2] Литовченко Н. Віхи історії України у сучасному монументальному живописі/ Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. Національна академія мистецтв України, 2015. — Т. 7 — С. 16-20.
- [3] А. С. Русяєва, [О. С. Голуб](#) Графіті. [Енциклопедія Сучасної України](#). Ред. І. Дзюба. — К.: Ін-т енциклопед. досл. НАН України — Т.6, — 2006, — С. 379.
- [4] Місто Кия. <https://mistokyvia.ua/interesting-places/murals/mural-braterstvo>
- [5] Гаврилаш І. С. Муралі та графіті в сучасній Україні: особливості та відмінності // Культура України. — ХДАК, 2018. — Т. 62.